

Ny udsathed i ungdomslivet?

v. Mette Pless, Center for Ungdomsforskning, AAU

- Forskningsprojekt støttet af Obelfonden
- Ekspertbog om Ny Udsathed udgivet 2019
- Projektets afsluttende publikation udgives ultimo 2021

Oplæggets tematikker

- Ungdomsliv, udsathed og mistrivsel – hvad er nyt?
- Hvordan kan vi forstå hvad der er på spil?
Samfundsmæssige rammesætninger i samspil med individuelle livsforløb
- Hvordan understøtter vi unges trivsel og modvirker udsathed?

Paradoks

- Nordens lande ligger højt på 'Lykke-listen'. Vi har på den ene side objektivt *set* aldrig haft det bedre målt på tryghed, materiel velstand og levealder
- Men samtidig ser flere og flere ud til subjektivt at have det svært og kæmpe med psykisk mistrivsel

????

I hvert fald stærk bekymring for de unge i den offentlige debat...

Nej til "generation mistrivsel"

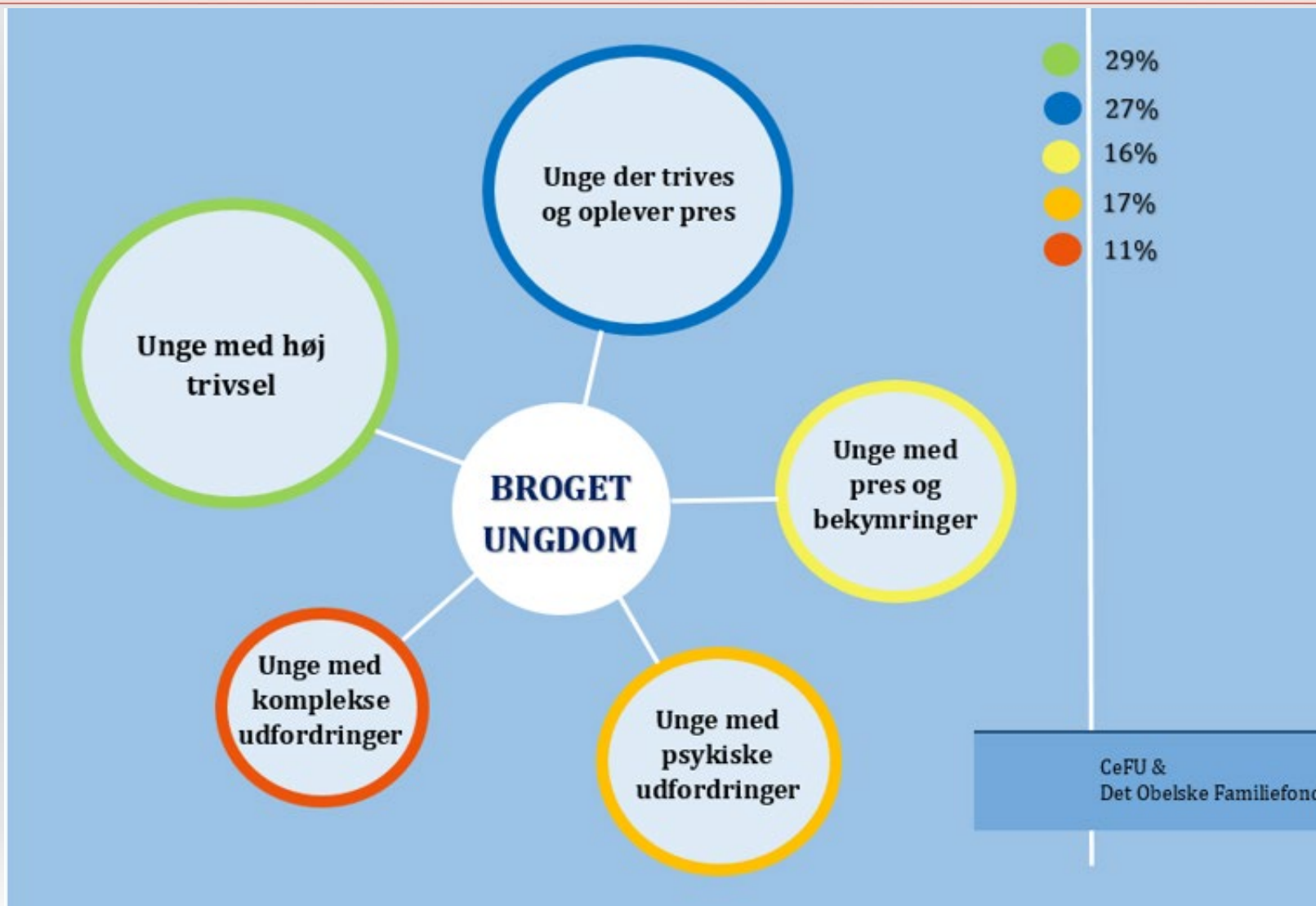
Flere og flere unge trives ikke. "For mig er der ingen tvivl: Udviklingen er alarmerende og kræver, at vi politikere griber til handling", mener formand for Danske Regioners psykiatri- og socialudvalg, Sophie Hæstorp Andersen (Danske Regioner november 2019)

‘Generation mistrivsel’? - Snarere broget ungdom

AALBORG
UNIVERSITET

cefu | Center for
Ungdomsforskning

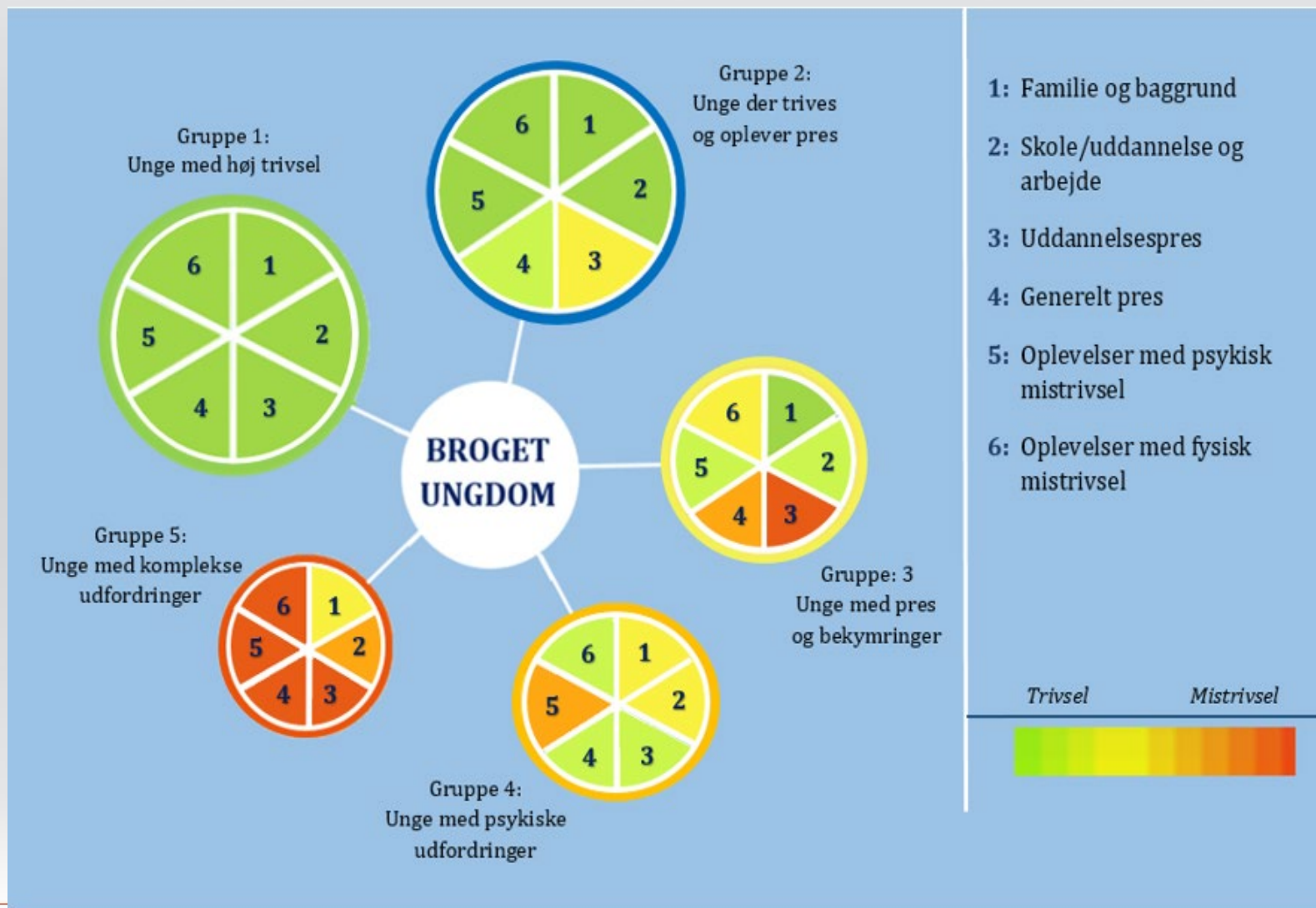

Broget ungdom – men hvordan?

AALBORG
UNIVERSITET

cefu | Center for
Ungdomsforskning

What's new?

Mistrivsel og udsathed i ungdomslivet idag

Massiv stigning i unges selvrapporterede psykiske mistrivsel

*23,8 pct. af 16-24 årige kvinder oplever **psykisk mistrivsel**. Det tilsvarende tal for mænd i samme aldersgruppe er 12,9 pct. I 2010 var tallene hhv. 16 pct. for kvinder og 8 pct. for mænd. (Den Nationale Sundhedsprofil, 2017)*

*22 pct. af 18-årige oplevede at have **depressive symptomer** bl.a. i form af tilbagevendende tristhed m.v. (SFIs Børneforløbsundersøgelse, 2016)*

***Trivslen** blandt børn og unge mellem 11 og 24 år er faldet gennem de sidste 20 år. 26 pct. af unge piger i alderen 15-24 år føler sig ofte eller meget ofte **stressede og nervøse**. (Vidensråd for forebyggelse, 2014)*

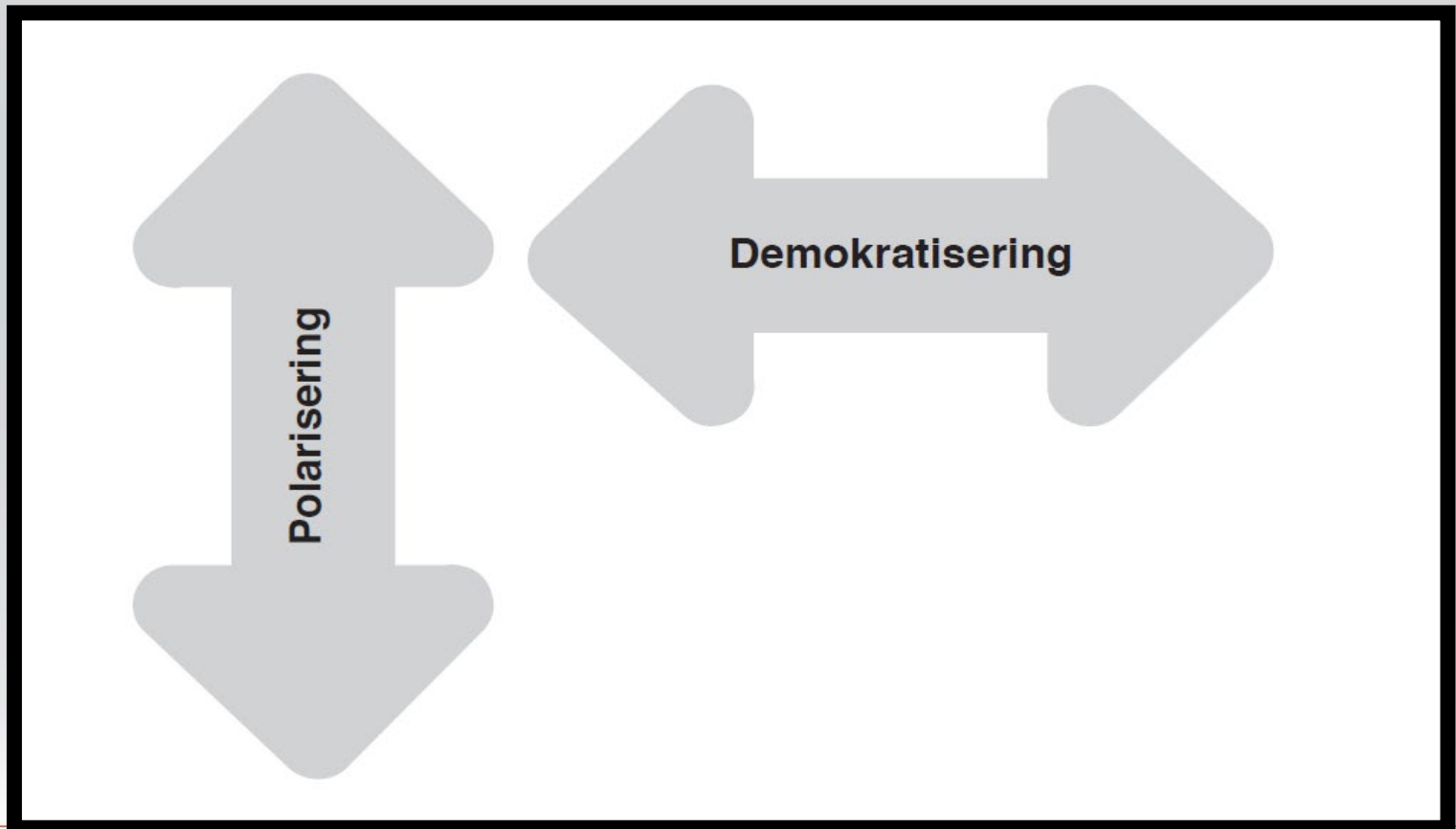
Øget polarisering og social ulighed

- **Unge uden uddannelse og arbejde:** relativt uændret de seneste 10 år: ca 10 % (CEVEA 2019)
- Men de unge, som står uden uddannelse og arbejde er **mere udsatte end tidligere** – kæmper med flere samtidige problemer (psykisk sygdom, misbrug, hjemløshed)
- **Unge hjemløse:** fordobling af unge hjemløse siden 2009 (Benjaminsen 2017)
- Afstanden mellem samfundets top og bund er blevet større. Dem, der er udsatte idag, er mere udsatte, end de tidligere var.

Vi har med rette fokus på social ulighed og klassisk udsathed, men...

- *mellem 25 og 30 % af alle unge kontanthjælpsmodtagere har forældre, som har en videregående uddannelse*
- *halvdelen af de unge, der befinder sig i en socialt marginaliseret situation har ikke en social baggrund præget af de risikofaktorer, vi bruger til at definere social marginalisering*
- *ca . 2/3 af de unge i en socialt marginaliseret position, kommer fra familier, hvor forældrene overvejende har været i beskæftigelse (VIVE 2015)*
- *Der er en sammenhæng mellem psykisk sårbarhed i ungdomsårene og risiko for social marginalisering senere i livet (Benjaminsen 2015)*

To SAMTIDIGE former for udsathed: polarisering og demokratisering

Tydelige tendenser – men usikkerhed om årsagerne

”Unge menneskers psykiske problemer har skabt stor bekymring i Storbritannien. Kun meget få spørger hvorfor. Kan det hænge sammen med, at voksne – forældre og lærere – er blevet mere tilbøjelige til at tolke børns problematiske adfærd som udtryk for noget psykisk? Skyldes det, at børnene selv konfronteres med stadig flere normer og idealer, som de ikke føler, at de kan leve op til? Er det, fordi de udsættes for mobning på internettet og sociale medier? Eller er de kørt helt ned af de krav, der stilles til dem af deres omgivelser? Hvorfor er det sådan?” (Nicolas Rose, 2019)

- *Der mangler nuancer og viden i debatten om, hvordan vi skal forstå udsathed i ungdomslivet*
- *Og viden om, hvordan vi adresserer disse nye tendenser - den nye udsathed*

Hvordan kan vi nærme os en forståelse af ny udsathed og mistrivsel blandt unge?

Bud på bredere samfundsmæssige udviklingstendenser og rammesætninger

Et liv i accelerationssamfundet

AALBORG
UNIVERSITET

cefu | Center for
Ungdomsforskning

Hartmut Rosa: Vi lever i et samfund præget af øget acceleration – teknologisk, ifht sociale forandringer og livstempo

”hverdagslivet for det gennemsnitlige, senmoderne menneske...koncentreres og udmattes mere og mere i forsøget på at komme igennem den eksploderende to-do-liste, og punkterne på denne liste udgør aggressionspunkter, som de møder os i verden: indkøb, opringningen til den plejekrævende tante, lægebesøget, arbejdet, fødselsdagsfejringen, yogakurset: overstå, sørge for, rydde, mestre, klare, afslutte” (Rosa 2020).

Særligt ifht unge:

Accellererende uddannelsesstrukturer – tidligt uddannelsesvalg, fremdrift i uddannelse, øgede krav til tempo, progression og gennemførelse

- *Det hele er enormt svært (...) hvis du ikke klarer det, så falder der bare brænde ned og så falder dine livsplaner sammen. Og så gik der ikke længe før jeg begyndte at ligesom have trykken for brystet og det strammer om brystkassen og sove ekstremt meget eller bare sove ekstremt dårligt. (ung kvinde i gang med videregående udd.)*
- *Jeg føler lidt at, at tiden er ved at løbe ud. Jeg ved godt at, at man kan få en uddannelse ... når som helst, men jeg, jeg ved ikke hvad for en uddannelse jeg skal have og altså, det er svært at, at få et arbejde ... i et rigtigt arbejde, som ikke er ... sådan McDonald's eller et eller andet ... uden at man har en, en uddannelse. Så hvis jeg nu, hvis jeg og ti andre går op og søger job, så ville de se at, at jeg ikke har en uddannelse, og der er ni andre der har. Så er det ikke mig der bliver valgt." (ung mand, 19 år, uden uddannelse)*

Øget præstationspres på tværs af livsarenaer

Stærkt fokus på performance, selvoptimering og perfektion. Vi forventes at stikke ud, udvikle os og præstere konstant. (Petersen 2016)

Det kuraterede liv (Reckwitz 2019) =>
selvudfoldelsesimperativ, hvis bagside er
selvoverbebyrdelse

Øget selv-introspektion, selvbebrejdelse og
skam (Skaarderud, Hjortkjær)

- *Og jeg var så kommet i gruppe med nogen, som ikke var så gode til engelsk .Jeg var bare bange for, at det fik mig til at virke sådan, at jeg heller ikke var særlig klog, så det der med at skulle stå og sige noget foran alle mennesker...Så hvis jeg laver den mindste fejl, så gider folk ikke at være i gruppe med mig i engelsk. Og så hvis man er dum til det ene fag, så er man nok også dum til det andet fag, så jeg prøver lidt at være stille. (ung kvinde, 18 år, i gang med ungdomsuddannelse)*

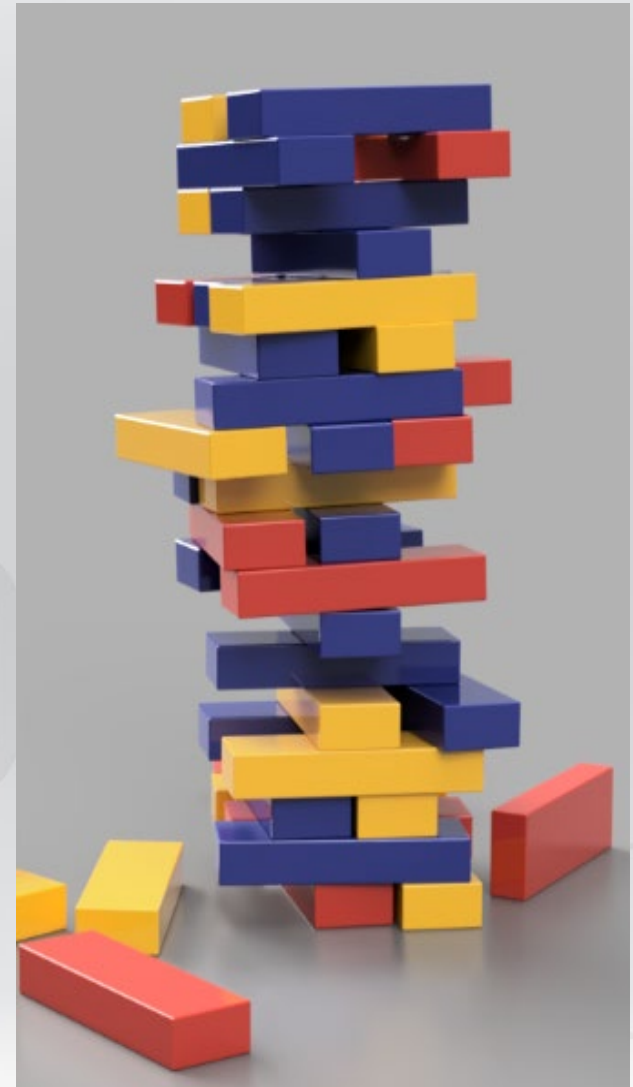

- Ja. Jeg har også mange andre hårde tanker om mig selv (...) Jeg er ikke flittig nok, jeg er ikke så disciplineret, og jeg er ikke ordentlig nok. Jeg er ikke sød nok, jeg er ikke ærlig nok. Jeg tror, you name it, og så er jeg ikke nok af det (...) Men det helt grundlæggende har jeg gået i lang tid og slået mig selv i hovedet over, at jeg havde en oplevelse af, at det helt grundlæggende i livet, det kunne jeg ikke finde ud af. Altså sådan bare det at eksistere og være glad, det kunne jeg ikke finde ud af. Og det irriterede mig grænseløst. Og det gør det stadig i dag. (ung mand videregående udd)*
- Det er jo normalen **ikke** at have det som jeg har det ... Så derfor så er verden bygget mod folk, som har det som jeg ikke har det ... og derfor føler jeg mig sådan rigtig, derfor føler jeg mig udenfor ... jeg føler tit, at **jeg** ikke er klar til verden.*

I: Kunne det ikke også være at verden ikke passede til dig måske?

Verden fungerer jo fint. Det er jo ikke verden der er problemet...(ung mand uden uddannelse)

Ny udsathed er at forstå
som en
overbelastningssituation
som opstår, når de-
stabiliserende forhold
(strukturelle og kulturelle i
samspil med subjektive
vilkår) i de unges liv,
overgår de stabiliserende

Hvordan understøtter vi de unges trivsel og modvirker udsathed?

Samfundsmæssigt – diskursivt:

Vigtigt at skelne ml ny og klassisk udsathed (kræver fælles, men også forskellige indsatser, trods overlap)

Vigtigt ikke at forveksle udsathed og sårbarhed med svaghed

Vigtigt at skabe rum og plads til fortællinger om det uperfekte – fejlene – bumpene på vejen

Strukturelt:

Opgør med snævert fokus på præstation og fremdrift i fx uddannelsessystemet

Anerkendelse af krogede veje mod voksenlivet i flere hastigheder

Fleksibilitet ifht forhold i den unges liv, der kræver mulighed for time-outs, længere tid osv

Institutionelt:

Fokus på at skabe 'robuste' læringsmiljøer med fokus på både faglighed og trivsel

Understøtte de unges oplevelser af tilhør (fagligt og socialt)

Behov for at frontpersonale – skolen, lærerne osv – opnår en større professionalisering af, hvad skolen skal gøre når et barn eller en ung mistrives

På individ-niveau:

Hurtig(ere) adgang til hjælp og støtte

Vedholdende voksne - som lytter og hjælper, også med hverdagspraktiske ting

Kontinuitet i hjælpen

- Tak for opmærksomheden

AALBORG
UNIVERSITET

cefu | Center for
Ungdomsforskning

Akademiet for
TALENTFULDE UNGE

B U P L

KØBENHAVNS KOMMUNE
Socialforvaltningen

DANSK
UNGDOMS
FÆLLESRÅD

danske
ERHVERVSSKOLER
OG -GYMNASIER

DANSKE
GYMNASIER

DANSKE
HF &
VUC

DTU Diplom
Center for Diplomingeniøruddannelse

efterskolerne

FGU DANMARK

FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION

Højskolerne

GYMNASIESKOLERNES LÆRERFORENING

Horsens Kommune

KØBENHAVNS KOMMUNE
Børne- og Ungdomsforvaltningen

UDDANNELSE KØBENHAVN

LA10
LANDSFORENINGEN AF 10. KLASSESKOLER

AARHUS
KOMMUNE

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

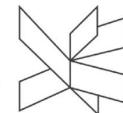

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Ungdomsskoleforeningen

Fritids- og ungdomsklubber i Danmark

VIA University
College